

นิพนธ์ต้นฉบับ

ความคิดเห็นของราษฎรต่อการแก้ไขปัญหาคัดแย้งคนกับช้างป่า
โดยการขุดคู บริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน จังหวัดฉะเชิงเทรา

**Opinions of People on Human and Elephant Conflict Problem Solution
by Moat around Khao Ang Rue Nai Wildlife Sanctuary,
Chachoengsao Province**

นภาวดี สงค์มณี¹รองลาภ สุขมาสรวง^{1*}รัชณี โพธิ์แทน¹เสริมพันธ์ สาริมาน²Napawadee Songmanee¹Ronglarp Sukmasuang^{1*}Rachanee Pothitan¹Sermphan Sariman²¹ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ จตุจักร กรุงเทพฯ 10900

Faculty of Forestry, Kasetsart University, Chatuchak, Bangkok 10900, Thailand

² เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

Khao Ang Rue Nai Wildlife Sanctuary, Department of National Parks Wildlife and Plant Conservation

*Corresponding Author, E-mail: mronglarp@hotmail.com

รับต้นฉบับ 3 มิถุนายน 2558

รับลงพิมพ์ 26 มิถุนายน 2558

ABSTRACT

Conflict between local people and wild elephants at Khao Ang Rue Nai wildlife sanctuary has been a critical problem for a long period of time. A total of 466 kilometers of moat has been employed to solve the problem. However, the acceptance of the local people is unknowns. Therefore, the objectives of this study were to determine the socio – economic of the local people, to evaluate the people opinions about the problem solution by moat, and to find the significant factor influencing people decision making. Questionnaires and direct interview were collected from the people of 5 villages (337 respondents) around Khao Ang Rue Nai wildlife sanctuary. The results were tested by t-test and F-test at $p < 0.05$ significant level.

The results showed the most population were found female with their average age of 41.99 years. Their educational level was elementary school. The average number of household member were 5.07. Their average resettled periods was 23.82 years. Main occupation was agriculture and subsidiary occupations were contractors. The average annual household incomes were 130,210 baht and average annual household expenditure 110,040 bahts, and average size of land holding were 23.60 rai. In addition, people want land uses increase average 19.58 rai. The growing

popularity of cassava. Wild elephants have been destroyed agricultural crops 68.8%. The amount of damage caused by wild elephants was average. 19.60 time/year 4.35 rais 7.58 trunk 27,879 baths. The perceived boundaries Khao Ang Rue Nai wildlife sanctuary as well. And these obtaining information on wild elephants from relatives or neighbors and the opinions of the people in study least than questionnaires determination.

A factor affecting the opinions of the people to solve the human and elephant conflict problem by man-made moat is the level of damage caused by wild elephants.

Keywords: human and elephant conflict problem, moat, Khao Ang Rue Nai wildlife sanctuary, Chachoengsao Province

บทคัดย่อ

เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน ประสบกับปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่ามานาน จึงได้ใช้วิธีการขุดคูกันช้างรอบพื้นที่เป็นระยะทางยาวกว่า 466 กิโลเมตร แต่ยังไม่เคยมีการศึกษาสภาพความเป็นอยู่ ความคิดเห็นของราษฎรที่อยู่ในแนวคูแต่ประการใด ดังนั้นการศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม ศักยภาพระดับความคิดเห็น และปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคมที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของราษฎร ต่อการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งคนกับช้างป่า โดยการขุดคูของราษฎรบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน จังหวัด ฉะเชิงเทรา ใช้การสัมภาษณ์ประชาชนที่ดั่งถิ่นฐานอยู่ในบริเวณชุมชนโดยรอบพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 5 หมู่บ้าน 337 ครัวเรือน และทำการวิเคราะห์ทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น ($p < 0.05$) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

ผลการศึกษาพบว่า ราษฎรตัวอย่างที่ทำการศึกษาคือส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 49.33 ปี มีการศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 5.07 คน มีระยะเวลาการตั้งถิ่นฐานในพื้นที่เฉลี่ย 23.82 ปี มีอาชีพเกษตรกรรมเป็นอาชีพหลัก มีอาชีพรับจ้างทั่วไปเป็นอาชีพรอง มีรายได้รวมของครัวเรือนต่อปีเฉลี่ย 130,210 บาท มีรายจ่ายรวมของครัวเรือนต่อปีเฉลี่ย 110,040 บาท มีที่ดินทำกินเฉลี่ย 23.60 ไร่ จำนวนที่ดินทำกินที่ราษฎรต้องการเพิ่มเฉลี่ย 19.58 ไร่ นิยมปลูกมันสำปะหลัง เคยถูกช้างป่าเข้าทำลายพืชผลการเกษตรร้อยละ 68.8 ปริมาณความเสียหายจากช้างป่า มีค่าเฉลี่ย 19.60 ครั้ง/ปี จำนวน 4.35 ไร่ 7.58 ต้น 27,879 บาท มีการรับรู้แนวเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไนเป็นอย่างดี และได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับช้างป่าจากญาติพี่น้องหรือเพื่อนบ้าน ระดับความคิดเห็นของราษฎรอยู่ในระดับเห็นด้วยน้อย

ส่วนปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของราษฎรต่อการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งคนกับช้างป่าโดยการขุดคูคือ ระดับความเสียหายที่เกิดจากช้างป่า

คำสำคัญ: ความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่า การขุดคูกันช้าง เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน จังหวัดฉะเชิงเทรา

คำนำ

ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน ปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่านั้นเพิ่มมากขึ้น

บางครั้งมีการแก้ไขปัญหาด้วยการใช้วิธีการที่รุนแรงในการขับไล่ ทำให้ช้างป่าตายหรือได้รับบาดเจ็บปีละหลายตัว กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ดำเนิน

มาตรการต่างๆเพื่อลดปัญหานี้ เช่น การทำรั้วไฟฟ้า การขุดคูกันช้าง การจัดชุดเฝ้าระวังช้างป่า การทำโป่งเทียม เป็นต้น ส่วนในระยะยาว ได้มีการวางแผนปรับเปลี่ยนการใช้ประโยชน์ที่ดินและการสร้างแนวกันชนระหว่างชายป่ากับพื้นที่เกษตรกรรม ผนวกพื้นที่ใกล้แนวป่าอนุรักษ์ให้เป็นป่าอนุรักษ์ (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, 2555)

พื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน มีช้างอยู่ประมาณ 300 ตัว หรือประมาณร้อยละ 10 ของประชากรช้างของประเทศไทย (คณะวนศาสตร์, 2556) จึงได้ร่วมมือกับทหาร และองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินการขุดคูกันช้างบริเวณรอบแนวเขตเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว ในปัจจุบันมีการขุดคูกันช้างขนาดความกว้างประมาณ 2.50 ม. ลึกประมาณ 2.60 ม. ขุดไปแล้ว 466 กม. อยู่ในพื้นที่จังหวัดฉะเชิงเทรา 201 กม. จังหวัดชลบุรี 30 กม. จังหวัดจันทบุรี 90 กม. จังหวัดสระแก้ว 145 กม.

จากแนวทางการแก้ปัญหาช้างป่าดังกล่าว มีส่วนเกี่ยวข้องกับชุมชนโคตรอบ เป็นจำนวนมาก แต่ยังไม่เคยมีการศึกษาความคิดเห็นทัศนคติต่อแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าวมาก่อนเลย ดังนั้นเพื่อให้การแก้ไขปัญหช้างป่าในบริเวณพื้นที่เกิดความสำเร็จโดยประชาชนมีส่วนร่วม จึงมีความจำเป็นต้องดำเนินการศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม ศึกษาระดับความคิดเห็น และปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคมที่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของราษฎร ต่อการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งคนกับช้างป่า โดยการขุดคูของราษฎรบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน จังหวัดฉะเชิงเทรา ผลที่ได้สามารถนำไปใช้พิจารณาดำเนินการแก้ไขปัญหช้างป่าให้สอดคล้องกับความต้องการบนพื้นฐานของผลกระทบ ตลอดจนสามารถใช้วางแผนการแก้ปัญหาแนวทางอื่นโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อแก้ปัญหาคความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่าทั้งในพื้นที่นี้และพื้นที่แห่งอื่นของประเทศเพื่อการอนุรักษ์ช้างป่าและพัฒนาความเป็นอยู่ของประชาชนตามความเหมาะสมต่อไป

อุปกรณ์ และวิธีการ

1. คั่นคว้าหาข้อมูลเบื้องต้น

การค้นคว้าข้อมูลเบื้องต้น โดยการตรวจเอกสารผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น แผนการจัดการพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน ฉบับที่ 2 ระยะเวลา 5 ปี พ.ศ. 2556-2560 (ภาควิชาชีววิทยาป่าไม้ คณะวนศาสตร์ และเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน, 2555) การขุดคูกันช้างในพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน เอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดเห็น และทำการสำรวจพื้นที่ศึกษาในเบื้องต้นของหมู่บ้านที่ได้รับผลกระทบและอยู่ในพื้นที่ดำเนินการขุดคูกันช้าง

2. การสร้างแบบสอบถาม

2.1 จัดทำแบบสอบถาม แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ลักษณะเป็นคำถามแบบเลือกตอบ และแบบกรอกข้อความลงในช่องว่างของแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลความคิดเห็นต่อแก้ปัญหช้างป่าโดยการขุดคู ซึ่งเป็นคำถามที่มีลักษณะของคำถามเป็นมาตรวัดแบบ Likerts scale (1932) แบ่งเป็น 5 ระดับ

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับข้อมูลความคิดเห็น และข้อเสนอแนะของราษฎรเกี่ยวกับการขุดคู

2.2 นำแบบสอบถามที่ได้ไปทำการทดสอบ (pre - test) กับราษฎรในหมู่บ้านใกล้เคียง คือหมู่บ้านร่มโพธิ์ทอง ตำบลคลองตะเกรา อำเภอกำแพงแสน จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 40 ชุด และนำผลที่ได้มาตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ด้วยวิธี Cronbach (1977) เพื่อเป็นการทดสอบค่าความเชื่อมั่น (reliability) โดยค่า alpha ที่จะต้องมีค่ามากกว่า 0.80 ผลการทดสอบได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.87

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 เก็บข้อมูลจากจำนวนครัวเรือน 5 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 14 บ้านเขากล้วยไม้ และหมู่ที่ 9 บ้านห้วย

ตะปอก ตำบลคลองตะเกรา อำเภอกำแพงแสน หมู่ที่ 22 บ้านเขวาศ ตำบลท่าตะเกรา อำเภอกำแพงแสน หมู่ที่ 15 บ้านนายาว และหมู่ที่ 16 บ้านนาอีสาน ตำบลท่ากระดาน อำเภอสนาบชัยเขต จังหวัดฉะเชิงเทรา

3.2 จากจำนวนครัวเรือนที่มีอยู่ทั้งหมด นำมาสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย (simple random sampling) โดยการจับฉลาก ซึ่งกำหนดให้จำนวนครัวเรือนตัวอย่างของชุมชน ซึ่งเป็นตัวแทนทั้งหมดของราษฎรที่รู้จำนวนที่แน่นอน ด้วยการใส่สูตรที่เหมาะสมของ Yamane (1973) ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2} \quad (1)$$

กำหนดให้

- n = จำนวนครัวเรือนตัวอย่างที่ต้องการศึกษา
- e = ความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่กำหนดให้เท่ากับ 0.05
- N = จำนวนครัวเรือนทั้งหมด (2,134)

จากการแทนค่าตามสูตร จะได้จำนวนครัวเรือนตัวอย่าง เท่ากับ 337 ครัวเรือน

3.3 จำนวนครัวเรือนของหมู่บ้าน สามารถนำไปคำนวณเพื่อหาจำนวนครัวเรือนตัวอย่างของแต่ละหมู่บ้านที่ทำการศึกษาโดยใช้สูตรการกระจายตาม (สุบงกช, 2526) ดังต่อไปนี้

$$n_i = n \frac{N_i}{N} \quad (2)$$

กำหนดให้

- n_i = จำนวนครัวเรือนตัวอย่างของหมู่บ้าน i
- n = จำนวนครัวเรือนตัวอย่างที่ต้องการทั้งหมด (337)
- N_i = จำนวนครัวเรือนทั้งหมดของหมู่บ้าน i
- N = จำนวนครัวเรือนทั้งหมดของทุกหมู่บ้าน (2,134)
- i = หมู่บ้านที่ 1, 2, 3, ... i

ผลการคำนวณราษฎรกลุ่มตัวอย่างของแต่ละหมู่บ้าน ปรากฏตาม Table 1

Table 1 The population and locality were survey around Khao Ang Rue Nai wildlifesanctuary, Chachoengsao Province.

Order	No.	Village	Households	Population (households)
1	14	Ban Khaoklouymai	263	42
2	9	Ban Hlouytapok	288	45
3	22	Ban Khaowong	202	32
4	15	Ban Nayow	1,071	169
5	16	Ban Naesan	310	49
Sum			2,134	337

3.4 นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์แล้วไปสอบถามราษฎรกลุ่มตัวอย่าง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ทำการวิเคราะห์ค่าของตัวแปรตั้งแต่สองตัวขึ้นไป เพื่อหาความสัมพันธ์กันว่าจะมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกหรือเชิงลบ ประกอบด้วย

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า

สูงสุด และค่าต่ำสุด ของตัวแปรต่างๆทางด้านเศรษฐกิจสังคม นำมาบรรยาย ในรูปของตาราง แจกแจงความถี่ ระดับความคิดเห็น นำมาแบ่งระดับความคิดเห็น ออกเป็น 5 ระดับ ใช้เกณฑ์ในการแบ่งดังต่อไปนี้

$$\text{อันตรภาคชั้น} = \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำที่สุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \quad (3)$$

$$= \frac{5 - 1}{5}$$

$$= 0.8$$

จากเกณฑ์ดังกล่าว เมื่อได้ค่าเฉลี่ยแล้ว สามารถแปลความหมายความคิดเห็น ได้ดังนี้

1.00–1.80 หมายถึง ระดับความคิดเห็นของราษฎรคือ ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง นั่นคือการดำเนินการดังกล่าว ควรต้องมีการปรับปรุงแก้ไขโดยด่วน

1.81–2.60 หมายถึง ระดับความคิดเห็นของราษฎรคือ ไม่เห็นด้วย นั่นคือการดำเนินการดังกล่าว ควรต้องมีการปรับปรุงแก้ไข

2.61–3.40 หมายถึง ระดับความคิดเห็นของราษฎรคือ เห็นด้วยน้อยนั่นคือการดำเนินการดังกล่าว ควรต้องมีการปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่ยังบกพร่อง เพื่อให้เกิดความเหมาะสมมากกว่าเดิม

3.41–4.20 หมายถึง ระดับความคิดเห็นของราษฎรคือ เห็นด้วยปานกลาง นั่นคือการดำเนินการดังกล่าว อยู่ในเกณฑ์ที่ดี สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้เป็นที่น่าพอใจของราษฎรในพื้นที่

4.21–5.00 หมายถึง ระดับความคิดเห็นของราษฎรคือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง นั่นคือการดำเนินการดังกล่าว อยู่ในเกณฑ์ดีมาก เป็นที่พอใจต่อราษฎรอย่างมากสมควรอย่างยิ่งที่จะต้องรักษาการดำเนินการตามวิธีการดังกล่าวและพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาข้างไป

4.2 การวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ (relationship analysis) แบ่งระดับตัวแปรเป็น 3 และ 5 ระดับ และแบ่งระดับความคิดเห็นเป็น 5 ระดับ ใช้สถิติ t-test และ F – test ในการทดสอบความแตกต่างระหว่างตัวแปร กับระดับความคิดเห็น ซึ่งกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ระดับ 0.05 โดยอาศัยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปในการประมวลผล จากนั้นรวบรวมข้อเสนอแนะ วิเคราะห์ผลและสรุปผล

ผลและวิจารณ์

ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของประชาชนตัวอย่าง

1. เพศ จากการศึกษาพบว่าราษฎรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 56.1 และในส่วนที่เหลือเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 43.9

2. อายุ จากการศึกษาพบว่าราษฎรส่วนใหญ่อายุอยู่ในช่วง 30–50 ปี คิดเป็นร้อยละ 51.1 รองลงมา มีอายุมากกว่า 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 43.6 น้อยที่สุดมีอายุน้อยกว่า 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 6.2 มีอายุเฉลี่ย 49.33 ปี มีอายุมากที่สุด 86 ปี และมีอายุน้อยที่สุด 15 ปี เนื่องจากผู้วิจัยได้เข้าไปทำการศึกษาวิจัย ในช่วงกลางวัน ซึ่งเป็นเวลาพักรับประทานอาหารเที่ยงของเกษตรกร จึงทำให้ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ในวัยกลางคนวัยทำงาน

3. ระดับการศึกษา จากการศึกษาพบว่าราษฎรส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนต้นคิดเป็นร้อยละ 60.5 รองลงมามีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 4.81 ไม่ได้รับการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 11.3 มีการศึกษาระดับประถมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 7.1 และน้อยที่สุดมีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไปคิดเป็นร้อยละ 2.7 สาเหตุเนื่องมาจากผู้ตามแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 30 - 50 ปี ประกอบอาชีพเกษตรกร จึงทำให้ส่วนใหญ่จบการศึกษาตามหลักเกณฑ์ขั้นพื้นฐานของรัฐบาลคือระดับประถมศึกษาตอนต้น (ประถมศึกษาปีที่ 4)

4. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน จากการศึกษพบว่าราษฎรส่วนใหญ่มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนอยู่ในช่วง 5 - 8 คน คิดเป็นร้อยละ 49.6 รองลงมาอยู่ในช่วง 1 - 4 คน คิดเป็นร้อยละ 2.44 น้อยที่สุดอยู่ในช่วง 9 - 12 คน คิดเป็นร้อยละ 2.6 มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 5.07 คน มากที่สุด 12 คน และน้อยที่สุด 1 คน

5. ระยะเวลาการตั้งถิ่นฐาน จากการศึกษพบว่าราษฎรส่วนใหญ่มีระยะเวลาการตั้งถิ่นฐานอยู่ในช่วง 21 - 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 46.9 รองลงมาอยู่ในช่วง 11 - 20 ปี คิดเป็นร้อยละ 28.5 อยู่ในช่วง 1 - 10 ปี และ 31 - 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 11.9 และ 11.3 ตามลำดับ น้อยที่สุดอยู่ในช่วง 41 - 50 ปี คิดเป็นร้อยละ 5.1 มีระยะเวลาการตั้งถิ่นฐานเฉลี่ย 28.32 ปี มากที่สุด 05 ปี และน้อยที่สุด 2 ปี แสดงให้เห็นว่า ราษฎรส่วนใหญ่ตั้งถิ่นฐานได้ไม่นาน อพยพย้ายมาจากถิ่นที่อยู่อื่นและไม่ใช่นักท่องเที่ยวถิ่นนั้นๆ แต่กำเนิด ซึ่งเป็นไปได้ว่าอาจมี

การบุกเบิกป่าเพื่อทำกิน ส่งผลต่อที่อยู่อาศัยของช้างป่า จึงทำให้ช้างป่าออกมาหากินนอกพื้นที่ได้มากยิ่งขึ้น

6. อาชีพหลัก จากการศึกษาพบว่าราษฎรส่วนใหญ่มีอาชีพการเกษตร (ทำไร่/ทำนา/ทำสวน) เป็นอาชีพหลัก คิดเป็นร้อยละ 74.5 รองลงมาคืออาชีพรับจ้างทั่วไป เป็นอาชีพหลัก คิดเป็นร้อยละ 18.7 มีอาชีพค้าขายเป็นอาชีพหลัก คิดเป็นร้อยละ 4.5 น้อยที่สุดประกอบอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ และอาชีพอื่นๆ (จักสาน) เป็นอาชีพหลัก คิดเป็นร้อยละ 2.1 และ 0.3 ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าอาชีพส่วนใหญ่ที่ราษฎรกลุ่มตัวอย่างประกอบนั้น เป็นอาชีพที่เสี่ยงต่อการได้รับผลกระทบจากช้างป่ามากที่สุด อาจส่งผลให้ความคิดเห็นของราษฎรไปทางที่ไม่เห็นด้วยกับแนวทางแก้ปัญหาความขัดแย้งคนกับช้างป่าโดยการขุดคูได้

7. อาชีพรอง จากการศึกษาพบว่า ราษฎรส่วนใหญ่มีอาชีพรับจ้างทั่วไปเป็นอาชีพรอง คิดเป็นร้อยละ 39.8 รองลงมาคืออาชีพเกษตรกรเป็นอาชีพรอง คิดเป็นร้อยละ 13.4 และมีอาชีพค้าขายเป็นอาชีพรอง คิดเป็นร้อยละ 5.9 น้อยที่สุด มีอาชีพอื่นๆ (เลี้ยงสัตว์ เลี้ยงไหม จักสาน เพาะชำกล้าไม้) คิดเป็นร้อยละ 1.8

8. รายได้ของครัวเรือนต่อปี จากการศึกษาพบว่า ราษฎรส่วนใหญ่มีรายได้รวมของครัวเรือนต่อปีอยู่ในช่วง 50,001 - 100,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 34.1 รองลงมาคือน้อยกว่า 50,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 23.1 อยู่ในช่วง 100,001 - 150,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 16.3 น้อยที่สุดมากกว่า 200,000 บาทขึ้นไป และอยู่ในช่วง 150,001 - 200,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 13.6 และ 12.8 ตามลำดับ มีรายได้รวมของครัวเรือนต่อปีเฉลี่ย 130,210 บาท มากที่สุด 800,000 บาท และน้อยที่สุด 10,000 บาท แสดงให้เห็นว่าราษฎรมีรายได้ค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับสมาชิกในครัวเรือนที่จำเป็นต้องดูแล อาจส่งผลให้มีการบุกเบิกพื้นที่อนุรักษ์เพิ่มเติมเพื่อทำการเกษตรได้

9. รายจ่ายของครัวเรือนต่อปี จากการศึกษาพบว่าราษฎรส่วนใหญ่มีรายจ่ายรวมของครัวเรือนต่อปีอยู่

ในช่วง 50,001 - 100,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 42.1 รองลงมาคือต่ำกว่า 50,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 4.32 อยู่ในช่วง 100,001 - 150,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 14.2 น้อยที่สุด อยู่ในช่วง 150,001 - 200,000 บาท และมากกว่า 200,000 บาทขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 11.3 และ 8.9 ตามลำดับ มีรายจ่ายรวมของครัวเรือนต่อปีเฉลี่ย 110,040 บาท มากที่สุด 500,000 บาท และน้อยที่สุด 10,000 บาท

10. การมีที่ดินทำกิน จากการศึกษาพบว่าราษฎรส่วนใหญ่มีพื้นที่ถือครองเป็นของตนเอง คิดเป็นร้อยละ 74.5 รองลงมาคือพื้นที่ถือครองเป็นของตนเองและเช่าที่ดินผู้อื่น คิดเป็นร้อยละ 16.3 น้อยที่สุดเช่าที่ดินผู้อื่น คิดเป็นร้อยละ 9.2 มีขนาดพื้นที่ทำกินเฉลี่ย 23.60 ไร่ มากที่สุด 300 ไร่ และน้อยที่สุด 0.25 ไร่ แสดงให้เห็นว่าราษฎรส่วนใหญ่มีที่ดินสำหรับทำการเกษตรเพื่อเลี้ยงตนเองและครอบครัว แต่มีจำนวนไม่มากนักอาจไม่เพียงพอสำหรับทำกินเลี้ยงตนเองและครัวเรือนจนเป็นเหตุให้มีการบุกเบิกพื้นที่ป่าอนุรักษ์ได้

11. ความต้องการพื้นที่ถือครองเพิ่ม จากการศึกษาพบว่าราษฎรส่วนใหญ่มีความต้องการที่ดินทำกินเพิ่ม คิดเป็นร้อยละ 59.1 ส่วนที่เหลือไม่มีความต้องการที่ดินทำกินเพิ่ม คิดเป็นร้อยละ 40.9 โดยพื้นที่ถือครองที่ต้องการเพิ่มเฉลี่ย 19.58 ไร่ มากที่สุดจำนวน 300 ไร่ และน้อยที่สุดจำนวน 3 ไร่ ความต้องการพื้นที่ถือครองเพิ่มนั้น ไม่ได้ขึ้นอยู่กับจำนวนพื้นที่ถือครองที่มีอยู่แต่ขึ้นอยู่กับความพอเพียงของแต่ละบุคคลเป็นหลัก

12. ชนิดพืชเกษตรที่ปลูก จากการศึกษาพบว่า ราษฎรส่วนใหญ่ปลูกพืชเกษตร คิดเป็นร้อยละ 89 ส่วนที่เหลือไม่ได้ปลูกพืชเกษตร คิดเป็นร้อยละ 11 ชนิด พืชเกษตรที่ราษฎรส่วนใหญ่นิยมปลูกคือมันสำปะหลัง คิดเป็นร้อยละ 71.5

14. ความเสียหายที่เกิดจากช้างป่า จากการศึกษาพบว่าราษฎรส่วนใหญ่เคยถูกช้างป่าเข้าทำลายพืชผลทางการเกษตรคิดเป็นร้อยละ 68 และไม่เคยคิดเป็นร้อยละ 32 สาเหตุอาจเนื่องมาจากอาชีพที่ราษฎร

ส่วนใหญ่ประกอบคืออาชีพเกษตรกรรม จึงทำให้มีราษฎรที่เคยถูกช้างป่าเข้าทำลายเป็นจำนวนมาก ส่วนระดับความเสียหายที่ราษฎรตัวอย่างที่ทำการศึกษารับส่วนใหญ่ถูกทำลายไม่เกินร้อยละ 30 คิดเป็นร้อยละ 69.9 รองลงมาถูกทำลายร้อยละ 30-80 คิดเป็นร้อยละ 26.2 และน้อยที่สุดถูกทำลายร้อยละ 80-100 คิดเป็นร้อยละ 3.9 ความเสียหายที่เกิดขึ้นอยู่ในระดับที่น้อยเมื่อเทียบกับปริมาณผลทางการเกษตรทั้งหมดที่ปลูก

15. ปริมาณความเสียหายที่ช้างป่าเข้าทำลายพืชผลทางการเกษตร จากการศึกษาพบว่า มีค่าเฉลี่ยปริมาณความเสียหายที่เกิดจากช้างป่า 19.60 ครั้ง/ปี จำนวน 4.35 ไร่/ปี 7.58 ต้น/ปี คิดเป็นมูลค่า 27,879 บาท/ปี

16. การรับรู้แนวเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน จากการศึกษาพบว่าราษฎรส่วนใหญ่รับรู้หรือรับทราบแนวเขตเป็นอย่างดี คิดเป็นร้อยละ 54.3 รองลงมารับรู้หรือทราบแนวเขตเป็นบางจุด คิดเป็นร้อยละ 35.6 และน้อยที่สุดไม่รับรู้หรือทราบแนวเขตแต่อย่างใด คิดเป็นร้อยละ 10.1

17. การรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับเรื่องช้างป่าเขาอ่างฤๅไน เข้ามาเหยียบฆ่าทำลายพืชผลทางการเกษตรหรือเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับช้างป่าในพื้นที่ ผลการศึกษาพบว่า ราษฎรส่วนใหญ่ได้รับข้อมูลข่าวสาร คิดเป็นร้อยละ 99.7 ส่วนที่เหลือไม่ได้รับข้อมูลข่าวสาร คิดเป็นร้อยละ 0.3 โดยช่องทางการได้รับข้อมูลข่าวสารของราษฎรส่วนใหญ่ได้รับข่าวสารจากจากญาติพี่น้อง/เพื่อนบ้าน มากที่สุด คิดเห็นร้อยละ 3.56

ระดับความคิดเห็นของราษฎรต่อการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งคนกับช้างป่า โดยการขุดคู บริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน จังหวัดฉะเชิงเทรา

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการศึกษาโดยการตั้งคำถามเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นของราษฎร จำแนกออกเป็น 5 ด้าน 10 ข้อ ซึ่งทุกข้อเป็นคำถามตามแบบของ Likert

(1932) ให้คะแนนแต่ละข้อออกเป็น 5 ระดับ ทั้งนี้ เมื่อจัดแบ่งคะแนนระดับความคิดเห็นของราษฎรทุกรายออกเป็น 5 ช่วงเท่าๆ กัน พบว่าประชาชนตัวอย่างที่ทำการศึกษาส่วนใหญ่ได้คะแนนความคิดเห็นต่อการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งคนกับช้างป่าโดยการขุดคู อยู่ในช่วง 1.81 - 2.60 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 36.2 รองลงมาอยู่ในช่วง 2.61 - 3.40 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 35.3 อยู่ในช่วง 3.41 - 4.20 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 13.9 อยู่ในช่วง 1 - 1.8 และ 4.21 - 5.00 คะแนน ใกล้เคียงกัน คิดเป็นร้อยละ 7.4 และ 7.1 คะแนน ตามลำดับ

จากการหาค่าเฉลี่ยในการตอบคำถามความคิดเห็นทุกข้อของประชาชนตัวอย่างทุกราย แล้วนำไปเปรียบเทียบกับอันตรภาคชั้นที่กำหนดไว้ ผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นของราษฎรอยู่ในระดับเห็นด้วยน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.87 สาเหตุอาจเกิดจากคูที่ขุดโดยรอบบริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไนไม่สามารถกันช้างป่าให้ออกมานอกพื้นที่ได้ดีเท่าที่ควร ทำให้ราษฎรมองว่าการดำเนินการขุดคูกันช้างเป็นวิธีการที่ยังไม่ดีนัก แต่ถึงอย่างไรการมีคูกันช้างก็ยังดีกว่าไม่ได้ดำเนินการอะไรเลย การขุดคูก็ยังคงมีประโยชน์ในด้านป้องกันการรักษาพื้นที่อนุรักษ์ การป้องกันช้างป่า ทำให้ทราบขอบเขตป่าที่ชัดเจนขึ้นซึ่งเมื่อจำแนกระดับความคิดเห็นออกเป็นรายด้าน พบว่า ราษฎรตัวอย่างมีระดับความคิดเห็นแต่ละด้าน ดังนี้

1. ด้านความเหมาะสมของคู มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.61 (เห็นด้วยน้อย)

2. ด้านการลดปัญหาต่อชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.80 (เห็นด้วยน้อย)

3. ด้านส่งเสริมสภาพเศรษฐกิจ สังคม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.89 (เห็นด้วยน้อย)

4. การป้องกันรักษาพื้นที่อนุรักษ์ การป้องกันช้างป่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.01 (เห็นด้วยน้อย)

5. ความยั่งยืนของการแก้ปัญหา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.89 (เห็นด้วยน้อย)

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความความคิดเห็นของราษฎรต่อการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งคนกับช้างป่า โดยการขูดคู บริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน จังหวัดฉะเชิงเทรา

ตั้งสมมติฐาน โดยเลือกตัวแปรต้นที่สำคัญและคาดว่าส่งผลทำให้ทำให้ตัวแปรตาม (ความคิดเห็นของราษฎรต่อการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างคนกับช้างป่าโดยการขูดคู บริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน จังหวัดฉะเชิงเทรา) แตกต่างกันได้ ทดสอบสมมติฐานเพื่อหาปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของราษฎร โดยการใช้สถิติ t-test กับตัวแปรอิสระที่แบ่งกลุ่มออกเป็น 2 กลุ่ม และใช้สถิติ F-test กับตัวแปรอิสระที่แบ่งกลุ่มออกเป็น 3 กลุ่มขึ้นไป กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ 0.05 ($p = 0.05$) ผลการทดสอบสมมติฐานมีดังต่อไปนี้ (Table 2)

1. ปัจจัยที่มีผลความคิดเห็นของราษฎร คือระดับความเสียหายที่เกิดจากช้างป่า ประชาชนกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับความเสียหายในแต่ละระดับที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการแก้ไขปัญหาช้างป่าโดยการขูดคูที่ต่างกัน ผู้ที่ได้รับผลกระทบมากข้อมมีความคิดเห็นไปในทางที่ไม่เห็นด้วยมากกว่าผู้ที่ได้รับผลกระทบน้อยกว่า

2. ปัจจัยที่ไม่มีผลต่อความคิดเห็นของราษฎร ได้แก่

2.1 เพศ พบว่าเพศต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าราษฎรเพศหญิงกับเพศชาย มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

2.2 อายุ พบว่าอายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ อาจมีสาเหตุมาจากลูกช้างที่ดำเนินการไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอต่อการแก้ไขปัญหาช้างป่าในพื้นที่ได้ ทำให้ราษฎรแต่ละช่วงอายุ มีความคิดเห็นไปในแนวทางเดียวกันคือเห็นด้วยน้อย

2.3 ระดับการศึกษา พบว่าระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าราษฎรมีระดับการศึกษาระดับใดก็ตามไม่มีผลทำให้ระดับความคิดเห็นของราษฎรแตกต่างกัน สอดคล้องกับ (ประทีป, 2547) ศึกษาความคิดเห็นของราษฎรต่อแนวทางแก้ไขปัญหาช้างป่ากุยบุรีอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่าการที่ราษฎรมีระดับการศึกษาที่แตกต่างกันไม่มีผลให้ความคิดเห็นแตกต่างกัน

2.4 ระยะเวลาการตั้งถิ่น พบว่าระยะเวลาการตั้งถิ่นฐานที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ 0.05 เป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นถึงไม่ว่าราษฎรมีระยะเวลาการตั้งถิ่นฐานมากหรือน้อย ไม่ทำให้มีความคิดเห็นแตกต่างกัน สอดคล้องกับ (เพ็ญศรีและสันติสุข, 2557) ศึกษาความคิดเห็นของราษฎรต่อกองทุนช่วยเหลืออาหารช้างป่าแห่งประเทศไทย: กรณีศึกษาเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าคลองเคียวเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดจันทบุรี พบว่าการที่ราษฎรมีระยะเวลาการตั้งถิ่นฐานที่แตกต่างกัน ไม่ส่งผลให้ความคิดเห็นของราษฎรแตกต่างกัน

2.5 อาชีพหลัก พบว่าอาชีพหลักที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดังนั้นอาชีพหลักของราษฎรที่แตกต่างกัน ไม่ทำให้มีความคิดเห็นแตกต่างกัน สอดคล้องกับ (สดาญ, 2549) ศึกษาความคิดเห็นของราษฎรต่อโครงการปลูกป่าชายเลขาธารเฉลิมพระเกียรติ สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในวโรกาสทรงพระชนมายุ 72 พรรษา ตำบลเทพกระษัตรี อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต พบว่าอาชีพหลักที่แตกต่างกัน ไม่ส่งผลให้ความคิดเห็นของราษฎรแตกต่างกัน

2.6 รายได้ พบว่ารายได้ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่

0.05 เป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้แสดงให้เห็นว่า รายได้ของราษฎรที่แตกต่างกันไม่ส่งผลให้ความคิดเห็นของราษฎรแตกต่างกัน สอดคล้องกับ (บุญลือ, 2546) ศึกษาความคิดเห็นของราษฎรที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ ของพื้นที่อุทยานแห่งชาติน้ำพอง อำเภออุบลรัตน์ จังหวัดขอนแก่น พบว่ารายได้ของราษฎรไม่มีความสัมพันธ์กับความคิดเห็นของราษฎร

2.7 ขนาดพื้นที่ถือครอง พบว่าขนาดพื้นที่ถือครองที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าการมีขนาดพื้นที่ถือครองที่แตกต่างกันนั้น

ไม่ทำให้ความคิดเห็นแตกต่างกัน เพราะการได้รับความเสียหายจากช้างป่าของราษฎรอยู่ในอัตราส่วนที่ใกล้เคียงกัน เมื่อเทียบกับขนาดพื้นที่ถือครองทั้งหมด สอดคล้องกับ (จงรัก, 2545) ศึกษาความคิดเห็นด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสมาชิกกลุ่มอนุรักษ์ป่าต้นน้ำคลองคราม อำเภอกาญจนดิษฐ์ และอำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่าขนาดพื้นที่ถือครองที่แตกต่างกันไม่ส่งผลต่อความคิดเห็นของราษฎรแตกต่างกัน

2.8 การได้รับ/ไม่ได้รับความเสียหายจากช้างป่า พบว่าการได้รับ/ไม่ได้รับความเสียหายจากช้างป่าที่แตกต่างกันทำให้ความคิดเห็นของราษฎรไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้แสดงให้เห็นว่าการได้รับ/ไม่ได

รับความเสียหายที่เกิดจากช้างป่าไม่ทำให้ความคิดเห็นของราษฎรแตกต่างกัน อาจเนื่องมาจากราษฎรกลุ่มที่ไม่ได้รับความเสียหายจากช้างป่าได้รับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับช้างป่าออกมาทำลายพืชผลทางการเกษตรของราษฎรรายอื่นๆ จึงมีความคิดเห็นว่าการดำเนินการขุดคูกันช้างนั้นป้องกันช้างป่าได้ไม่ดีนัก เช่นเดียวกับราษฎรกลุ่มที่ได้รับผลกระทบจากช้างป่า

2.9 จำนวนชนิดพืชเกษตรที่ปลูก พบว่าการปลูกชนิดพืชเกษตรจำนวนชนิดที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าไม่ว่าราษฎรจะปลูกพืชเกษตรน้อยชนิดหรือหลากหลายชนิดเพียงใด ไม่ทำให้ความคิดเห็นแตกต่างกัน เพราะพืชเกษตรที่ช้างเข้าทำลายมากคือมันสำปะหลัง การปลูกพืชหลากหลายชนิดหากเป็นชนิดที่ช้างไม่ชอบแล้วผลกระทบที่เกิดจากช้างก็จะน้อยลงไปด้วย

2.10 การรับรู้แนวเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่า เขาอ่างฤๅไน พบว่าการรับรู้แนวเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไนที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 เป็นการปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงให้เห็นว่าการรับรู้แนวเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไนที่แตกต่างกัน ไม่ส่งผลให้ความคิดเห็นแตกต่างกัน เพราะเป็นเพียงความรู้รอบตัวของแต่ละบุคคล ไม่มีความเชื่อมโยงกับความคิดเห็นของราษฎรต่อการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งคนกับช้างป่าโดยการขุดคู

Table 2 Factor affecting opinions of people on human and elephant conflict problem solution by moat around Khao Ang Rue Nai wildlife sanctuary, Chachoengsao province.

Variables	t-test	F-test	p
1. sex	0.533 ^{ns}		0.595
2. age		1.692 ^{ns}	0.151
3. education		1.118 ^{ns}	0.348
4. The settlement period		1.403 ^{ns}	0.233
5. main occupation		0.485 ^{ns}	0.747
6. income		0.240 ^{ns}	0.916
7. size of land holding		2.346 ^{ns}	0.054
8. have/not have damaged by wild elephants	-0.118 ^{ns}		0.906
9. damaged by wild elephants		3.512*	0.031
10. agricultural plant species		0.989 ^{ns}	0.373
11. awareness borderline of Khao Ang Rue Nai Wildlife Sanctuary		1.941 ^{ns}	0.145

Remarks: * Significant level 0.05; ^{ns} Notsignificant level 0.05

สรุป

1. ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคม สรุปได้ว่า ประชาชนตัวอย่างที่ทำการศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 49.33 ปี มีการศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาตอนปลาย มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 5.07 คน มีระยะเวลาการตั้งถิ่นฐานในพื้นที่เฉลี่ย 23.82 ปี มีอาชีพเกษตรกรรม (ทำไร่/ทำนา/นำสวน) เป็นอาชีพหลัก มีอาชีพรับจ้างทั่วไปเป็นอาชีพรอง มีรายได้รวมของครัวเรือนต่อปีเฉลี่ย 130,210 บาท มีรายจ่ายรวมของครัวเรือนต่อปีเฉลี่ย 110,040 บาท มีที่ดินทำกินเฉลี่ย 23.60 ไร่ จำนวนที่ดินทำกินที่ราษฎรต้องการเพิ่มเฉลี่ย 19.58 ไร่ นิยมปลูกมันสำปะหลัง เคยถูกช้างป่าเข้าทำลายพืชผลทางการเกษตร ร้อยละ 68.8 ความเสียหายจากการที่ช้างป่าเข้ามาเหยียบย่ำกัดกินพืชผลทางการเกษตร มีค่าเฉลี่ย 19.60 ครั้ง/ปี จำนวน 4.35 ไร่ 7.58 ต้น 27,879 บาท มีการรับรู้แนวเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไนเป็นอย่างดี และได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับช้างป่าเข้าบุกรุกทำลายพืชผลทางการเกษตรจากญาติพี่น้องหรือเพื่อนบ้าน

2. ระดับความคิดเห็นของราษฎร สรุปได้ว่า อยู่ในระดับเห็นด้วยน้อย มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.87 จำแนกออกเป็นรายด้าน ดังนี้ (1) ด้านความเหมาะสมของคู มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.61 (เห็นด้วยน้อย) (2) ด้านการลดปัญหาต่อชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.80 (เห็นด้วยน้อย) (3) ด้านส่งเสริมสภาพเศรษฐกิจ สังคม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.89 (เห็นด้วยน้อย) (4) การป้องกันรักษาพื้นที่อนุรักษ์ การป้องกันช้างป่า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.01 (เห็นด้วยน้อย) และ (5) ความยั่งยืนของการแก้ปัญหา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.89 (เห็นด้วยน้อย)

3. ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของราษฎร สรุปได้ว่า ระดับความเสียหายที่เกิดจากช้างป่า เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นของราษฎร ต่อการแก้ไข ปัญหาความขัดแย้งคนกับช้างป่าโดยการขุดคู บริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน จังหวัดฉะเชิงเทรา

4. ข้อเสนอแนะ มีดังนี้ 1) ความคิดเห็นของราษฎรต่อการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งคนกับช้างป่า โดยการขุดคู บริเวณเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน จังหวัดฉะเชิงเทรา อยู่ในระดับเห็นด้วยน้อย เนื่องจากคูที่ขุด ไม่สามารถกันช้างป่าได้เท่าที่ควร ดังนั้น จึง

ควรปรับปรุงคูกันข้างให้อยู่ในสภาพเหมาะสมสำหรับป้องกันข้างป่าอย่างมีประสิทธิภาพ (กว้าง 5 เมตร ลึก 2 เมตร) และควรมีการปรับปรุงซ่อมแซมและขุดลอกคูไม่ให้เกิดการตื้นเขินอย่างสม่ำเสมอ 2) ควรมีการใช้วิธีการอื่นร่วมกับการขุดคู เพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งคนกับข้างป่า เช่น การทำรั้วไฟฟ้า การจัดชุดลาดตระเวนได้ข้างป่า การสร้างแหล่งน้ำ แหล่งอาหารในพื้นที่ให้เพียงพอ เป็นต้น 3) ควรมีการตรวจตราลาดตระเวน พร้อมกับเก็บข้อมูลการออกมานอกพื้นที่ของข้างป่าอย่างต่อเนื่อง เพื่อปรับปรุงสภาพของคูกันข้างให้มีประสิทธิภาพ 4) ควรมีปรับเปลี่ยนพืชเกษตรที่ข้างชอบตามแนวขอบเขตป่า โดยเฉพาะมันสำปะหลัง ยางพารา ข้าว ซึ่งมีผลต่อการออกมานอกพื้นที่ เป็นพืชที่ข้างป่าไม่ชอบ เช่น พริก มะนาว สวนสัก เป็นต้น 5) ควรศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อคูกันข้างของราษฎรในจังหวัดต่างๆ ได้แก่ จังหวัดจันทบุรี สระแก้ว และชลบุรี เนื่องจากมีการขุดคูกันข้างเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งเช่นเดียวกัน และยังไม่เคยมีการศึกษามาก่อน

คำนิยม

ขอขอบคุณประชาชนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 5 หมู่บ้าน สถานีวิจัยสัตว์ป่าละเมาะเชิงเขาที่เอื้อต่อสถานที่ในการพักอาศัยในระหว่างการเก็บข้อมูล รวมทั้งขอบคุณคณะทีมงานศึกษาวิจัยทุกท่านที่สละเวลาอันมีค่า ช่วยเก็บแบบสอบถามจนครบถ้วน

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. 2555. รายงานเกี่ยวกับสถานการณ์ข้างป่าออกมาทำลายพืชผลของราษฎร. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, กรุงเทพฯ.
คณะวนศาสตร์. 2556. แผนการอนุรักษ์และแก้ปัญหาข้างในประเทศไทย. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

จงรัก ทรงรัตนพันธุ์. 2545. ปัจจัยที่มีผลต่อความคิดเห็นด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของสมาชิกกลุ่มอนุรักษ์ป่าต้นน้ำคลองคราม อำเภอกาญจนดิษฐ์และอำเภอดอนสัก จังหวัดสุราษฎร์ธานี. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

บุญลือ พูลนิล. 2546. ความคิดเห็นของราษฎรที่มีต่อบทบาทของพระสงฆ์ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ของพื้นที่อุทยานแห่งชาติน้ำพองอำเภอบุรบือ จังหวัดขอนแก่น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ประทีป ลิศกุลรักษ์. 2547. ความคิดเห็นของราษฎรต่อแนวทางการแก้ไขปัญหาข้างป่ากฤษบุรีของโครงการอนุรักษ์ และฟื้นฟูสภาพป่าบริเวณป่าสงวนแห่งชาติป่ากฤษบุรี อันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอกฤษบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

เพ็ญศรี พิพัฒน์ และสันติ สุขสะอาด. 2557. ความคิดเห็นของราษฎรต่อกองทุนช่วยเหลืออาหารข้างป่าแห่งประเทศไทย กรณีศึกษาเขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าคลองเครือหวายเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดจันทบุรี. วารสารวนศาสตร์ 33 (2) : 113-122

ภาควิชาชีววิทยาป่าไม้ คณะวนศาสตร์ และ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน. 2555. แผนการจัดการพื้นที่เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าเขาอ่างฤๅไน ฉบับที่ 2 ระยะเวลา 5 ปี (2555 - 2560). คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

ศดาญ สุทธิมาศ. 2549. ความคิดเห็นของราษฎรต่อโครงการปลูกป่าชายเลนถาวรเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในวโรกาสทรงพระชนมายุ 72 พรรษา ตำบลเทพ

- กษัตริย์ อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต. วิทยานิพนธ์
ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
สุนงกช จามิกร. 2526. สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัยทาง
สังคมศาสตร์. ภาควิชาสถิติ คณะวิทยาศาสตร์
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
Conbach, W.G. 1977. **Sampling Techniques**. 3rded.
New York: John Wiley and Sons Inc.
- Likert, R. 1932. A Technique for the Measurement
of Attitudes. **Archives of psychology** 140
(1): 1-55
- Yamane, T. 1973. **Statistics: An Introductory Analysis**.
3rded. Harper International Edition, Tokyo.
-